

Lesnická fytopatologie a rostlinolékařství

V.Puvodci bionoz III

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a Státním rozpočtem ČR InoBio – CZ.1.07/2.2.00/28.0018

Ascomycetes

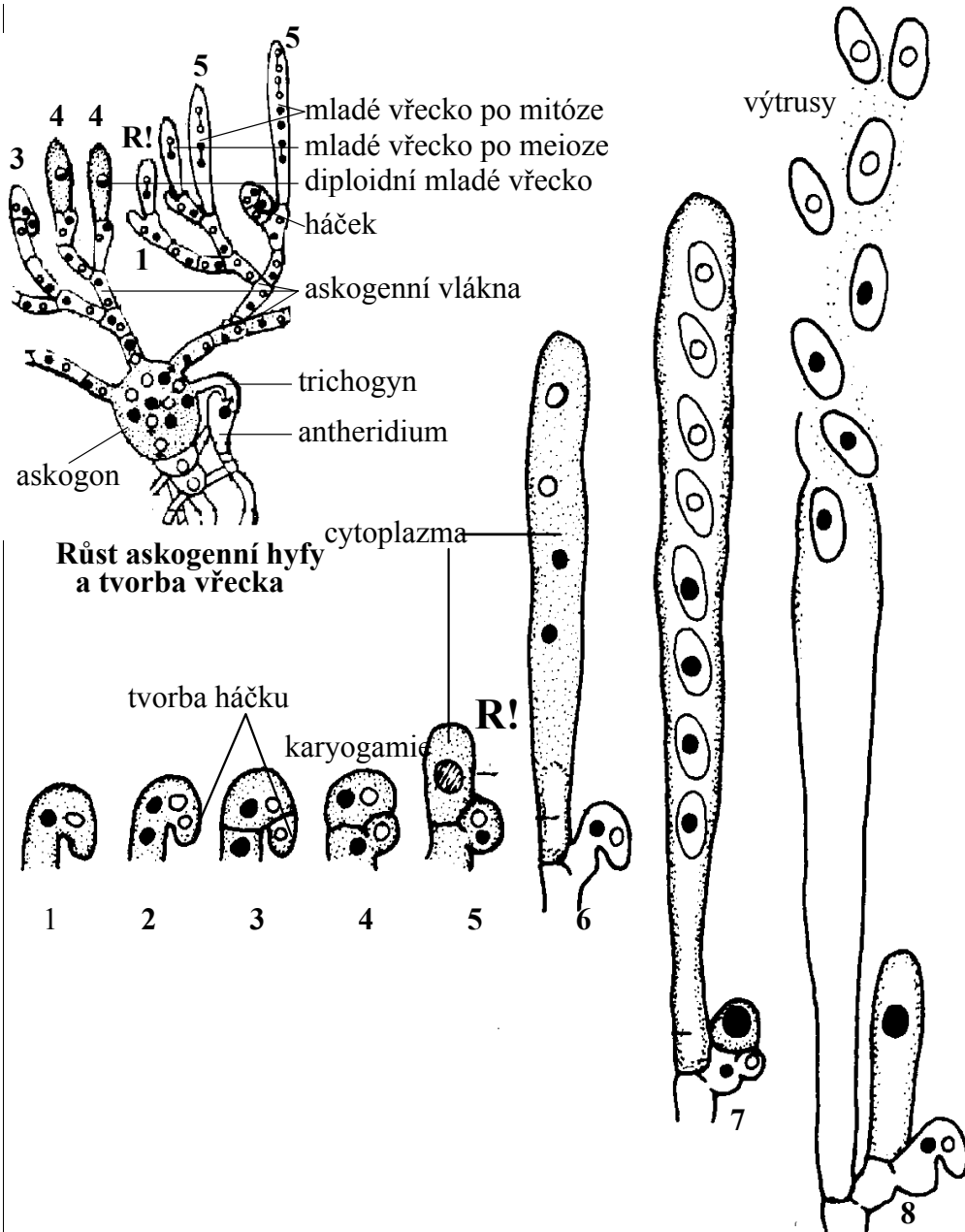
- Převážně suchozemské organismy.
- Mycelium je dobře vyvinuto, bohatě rozvětvené s přehrádkovanými hyfami.
- V přehradce je jednoduchý pór, umožňující přechod cytoplazmy a jader.
- Buněčná stěna je budována z glukomananů a chitinu.
- Typickým útvarem je vřecko - askus, ve kterém se vytváří askospory
- Vzniku vřeka předchází vznik askogenní hyfy, vyrůstající z oplodněného askogonu.

Ascomycetes

- Houby vřeckovýtrusé se vyskytují téměř ve všech typech biotopů.
- Převažují mezi nimi saprofyti.
- Mnohé druhy jsou parazity rostlin i živočichů, včetně člověka.
- Specifickou skupinou jsou vřeckovýtrusé houby, tvořící mykorrhizy a houbovou složku v lišejnících.
- Do této třídy patří 30 % všech známých druhů hub.

Nepohlavní rozmnožování

- Makrokonidie a malé mikrokonidie.
- Tvorba konidií dosahuje u hub vřecovýtrusých vrcholu.
- Mikrokonidie plní jako spermacie i pohlavní funkci.
- Konidiofory se tvoří na somatických hyfách jednotlivě.
- Zvláštní plodnice
  - **pyknidy** jsou duté, obvykle kulovité nebo lahvovité útvary, v nichž jsou uvolňovány pyknidospory
  - **acervulus** se vytváří především u parazitických druhů. Má podobu měchýřku s konidiofory a konidii, uloženého pod epidermis nebo kutikulou hostitelské rostliny

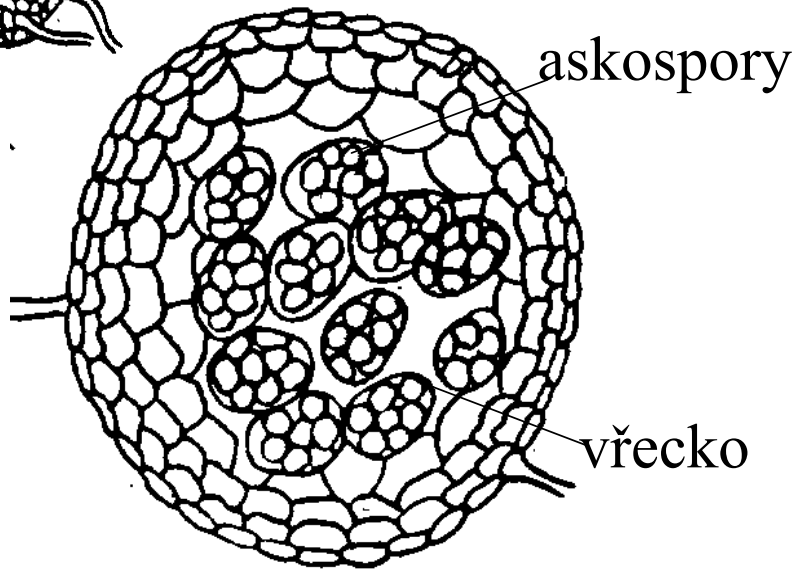
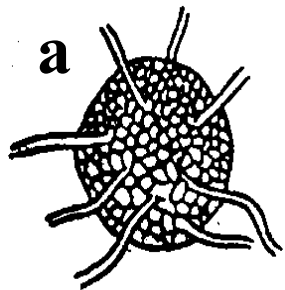
Pohlavní rozmnožování

Typy plodnic

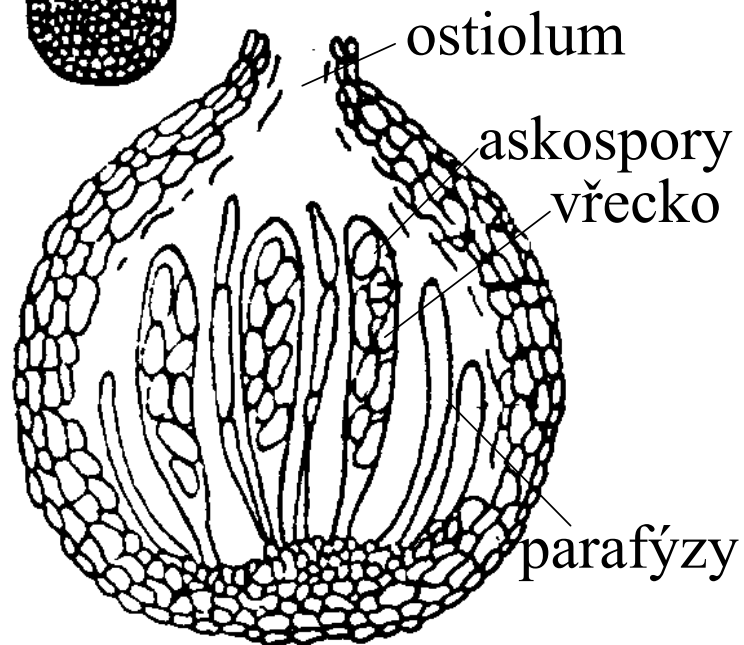
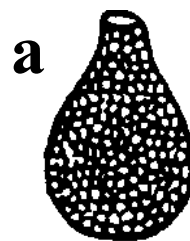
- **askohymeniální plodnice** *Ascohymenomycetidae* vznik askogenních hyf souvisí s diferenciací plodnice.
- **Askolokulární plodnice** *Ascoloculomycetidae* - nejprve se vytváří vegetativní klubko hyf, pohlavní orgány se diferencují později. Askogenní hyfy poté vrůstají do dutin stávajícího pletiva parenchymatického charakteru, jehož hyfy zůstávají ve výtrusorodém roušku jako pseudoparafýzy.

Typy plodnic *Ascohymenomycetidae*

- **Protecium** - vřecka jsou obalena jen volnou spleťí hyf, plodnice nemá vytvořenu definitivní stěnu.
- ◆ **Kleistotecium** - kulovitá, uzavřená plodnice, která po rozprasknutí nebo zeslizovatění uvolní vřecka se sporami. Obsahuje buď jednotlivá vřecka, nebo jsou vřecka uvolněna ve výtrusorodou vrstvu (tecium). Charakteristické pro skupinu padlí.
- **Peritecium** - kulovitá, hruškovitá nebo lahvicovitá plodnice s otvorem v horní části - ostiolum, kterým jsou askospory uvolňovány ven. Vřecka jsou uspořádána v teciu. Typické pro tvrdohouby.
- **Apotecium** - typická plodnice hub terčoplodých. Vyskytuje se v mnoha proměnách, ve velikosti od zlomku mm po několik
- **Geastrální plodnice** – tecium vytvořeno v dutinách kulovité plodnice
- **Stromata (askostromata)** - vřecka ponořena do myceliálního shluku - plodnicového lůžka.

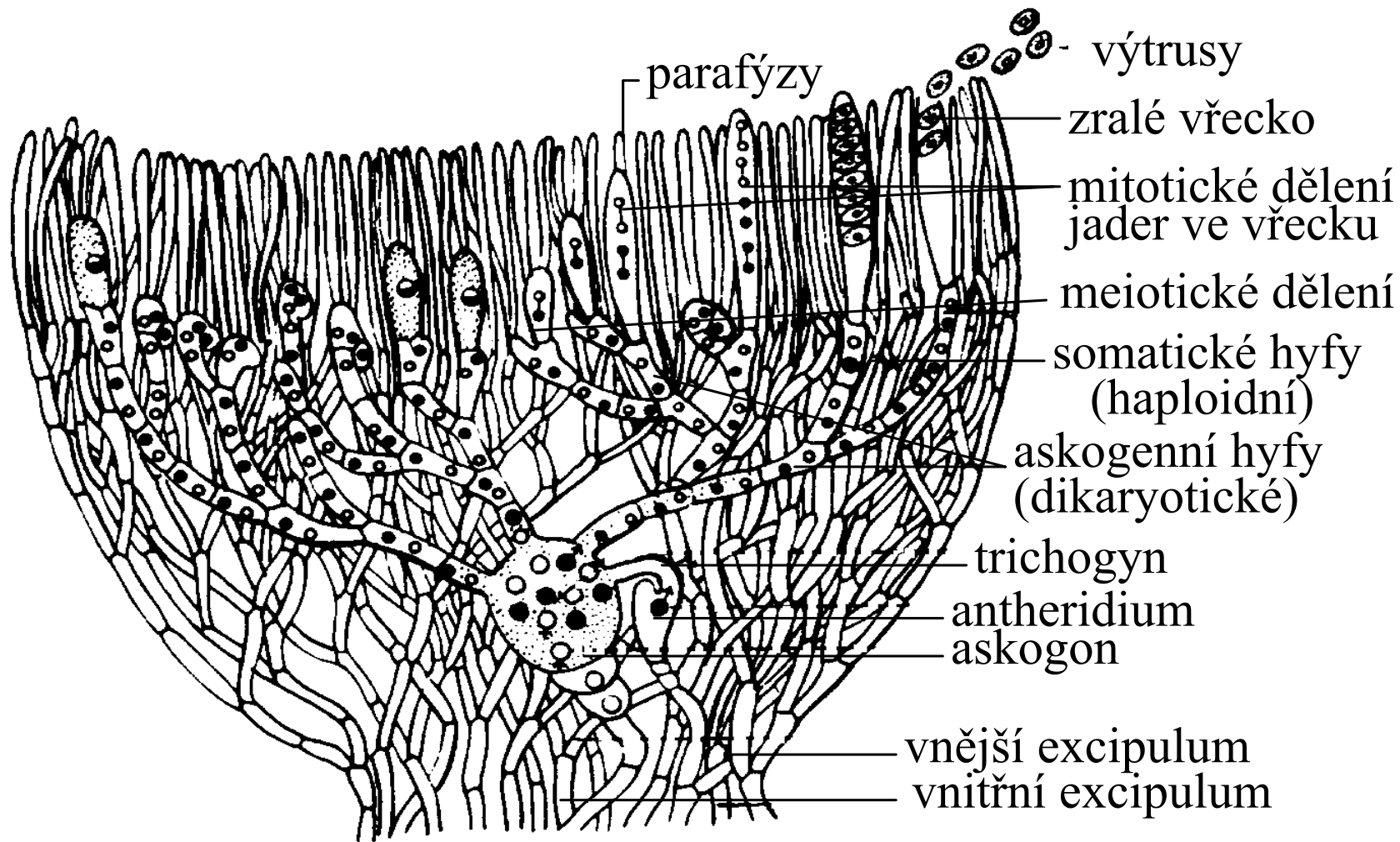

kleistotecium

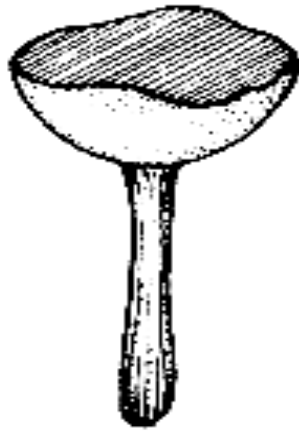
peritecium

Peziza

*Helvella
micropus*

*Helvella
pallescens*

Morchella

Typy plodnic *Ascoloculomycetidae*

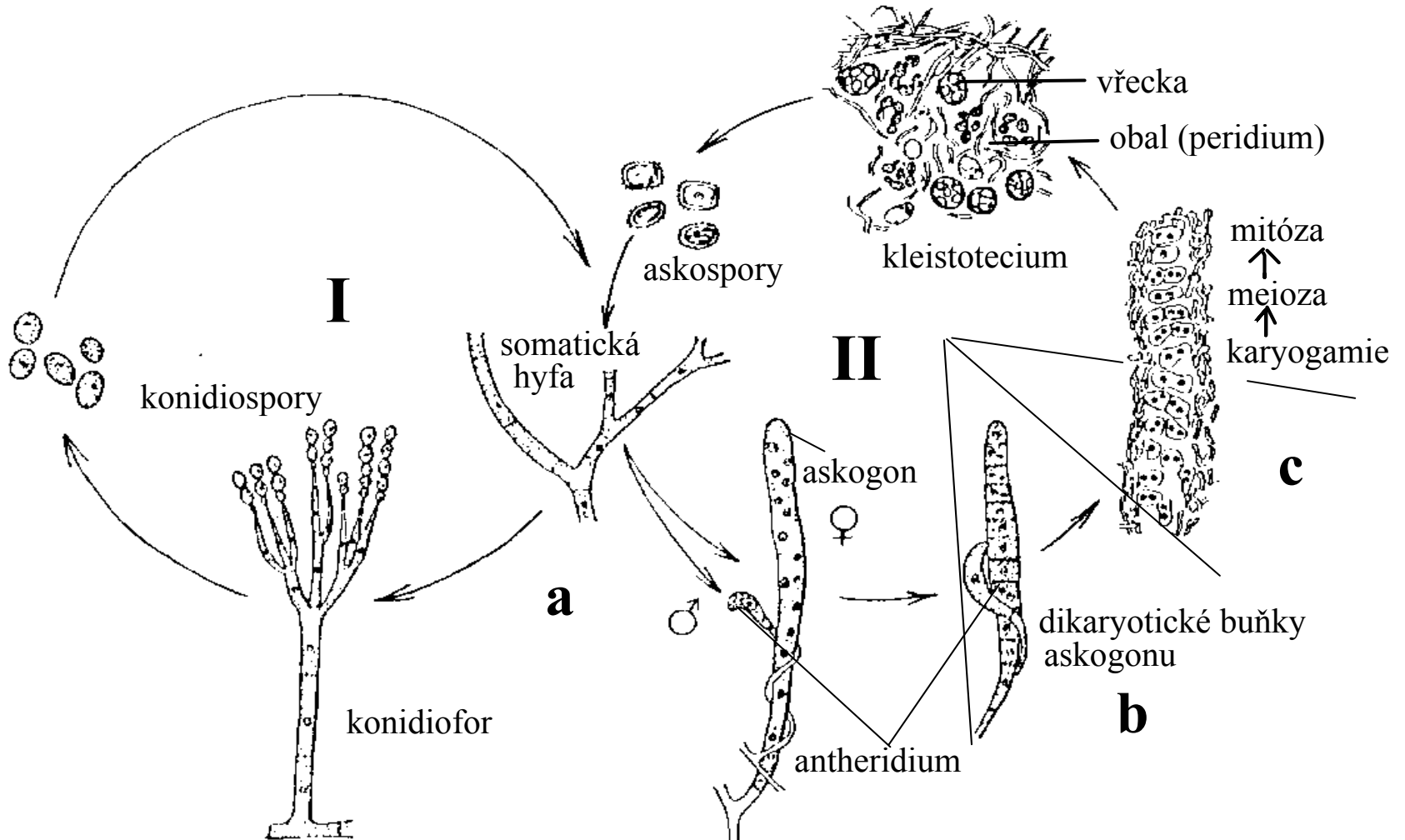
- **Myriotecium** - uzavřená plodnice s množstvím nepravidelných dutinek, obsahujících po jednom vřecku.
- **Pseudoperitecium** - uzavřená plodnice podobná periteciu.
- **Pseudoapotecium** - měchýřkovitá nebo číškovitá plodnice s jednou dutinou s výtrusorodou vrstvou, krytou zvláštní vrstvou buněk, která se rozpadá nebo chlopnovitě otvírá.
- **Hysterotecium** - podlouhlý askokarp, uvnitř s jednou dutinkou s výtrusorodou vrstvou. Otvírá se podélnou štěrbinou.

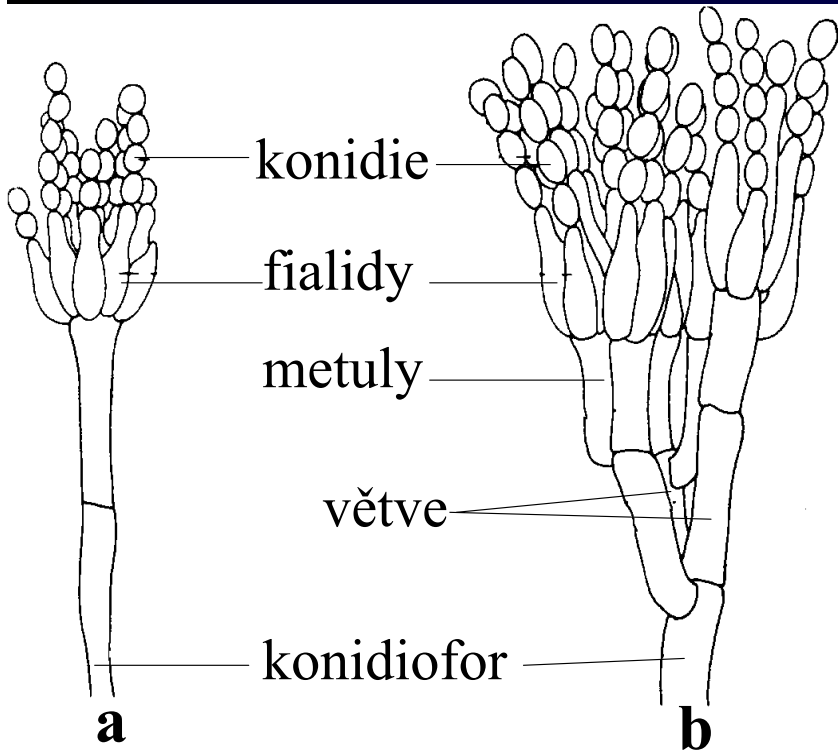

Systematika

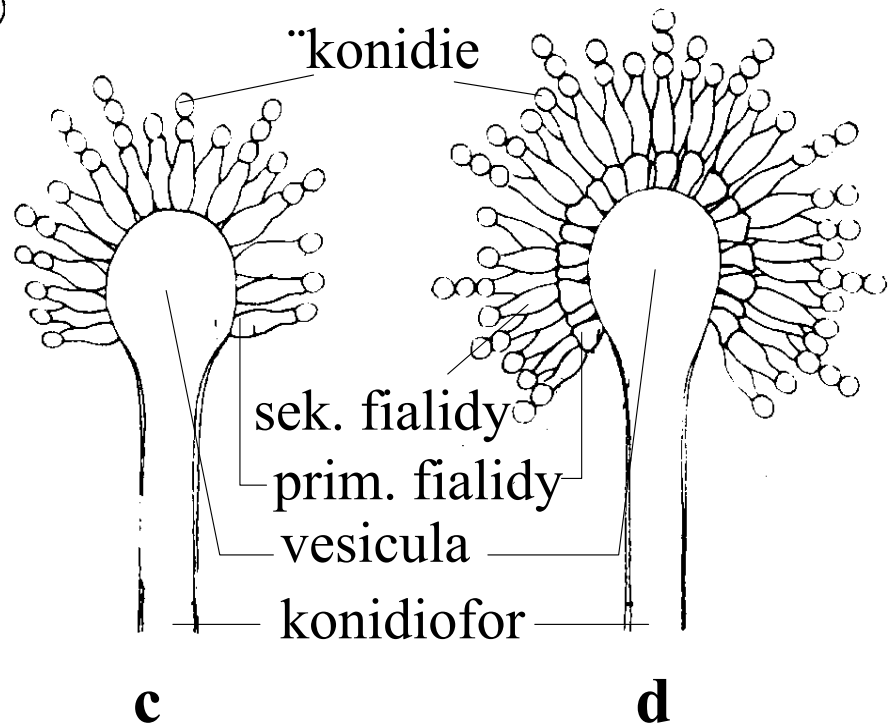
- dle typu plodnic.
  - Kleistotecia - *Eurotiales* (plesnivkotvaré)
  - Peritecia - *Pyrenomycetales* (tvrdohouby),
  - Apotecia - *Discomycetales* (houby terčoplodé)
- na ontogenezi plodnic

Eurotiales (Plectascales) - plesnivkotvaré

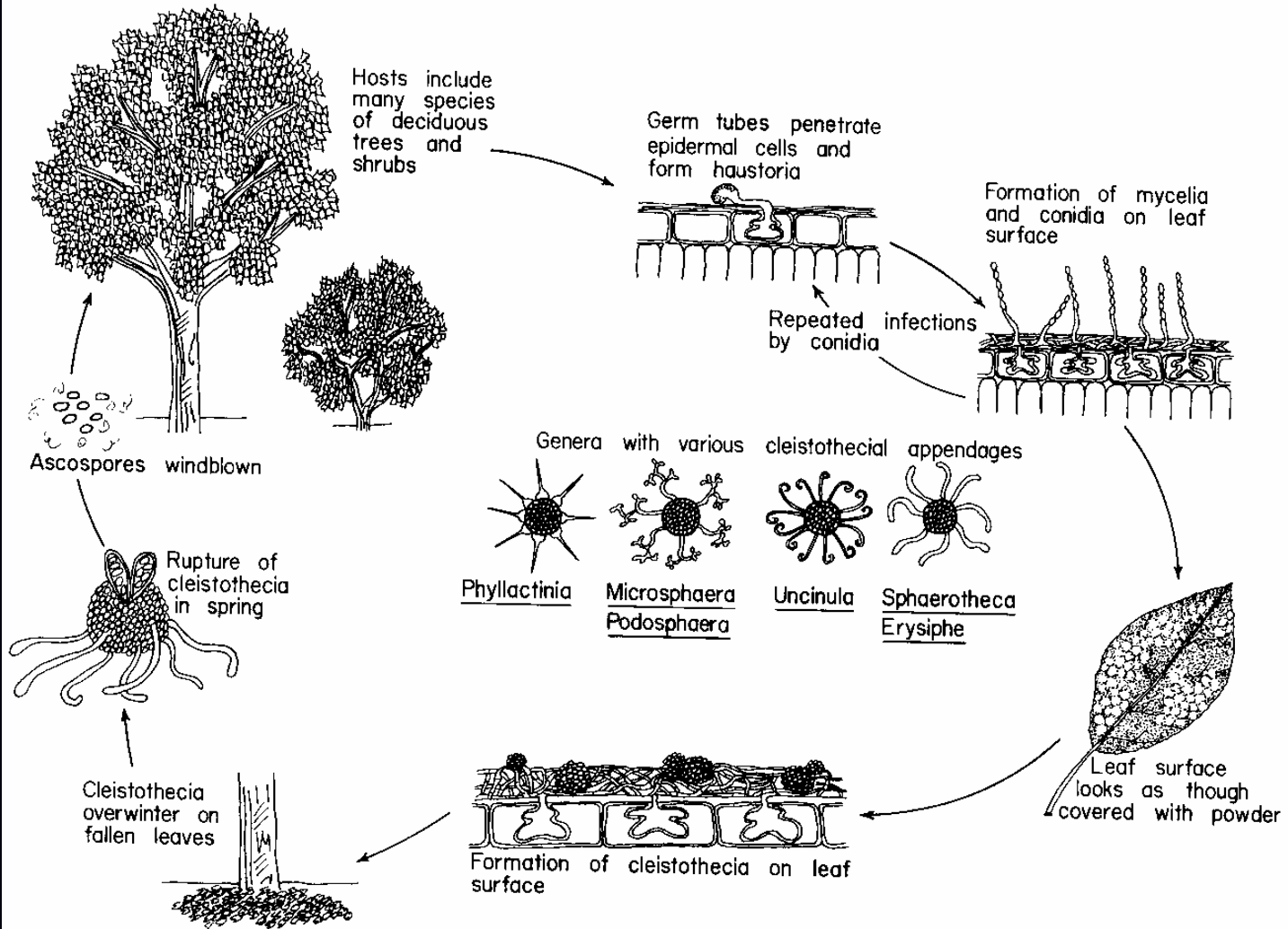

Penicillium

Aspergillus

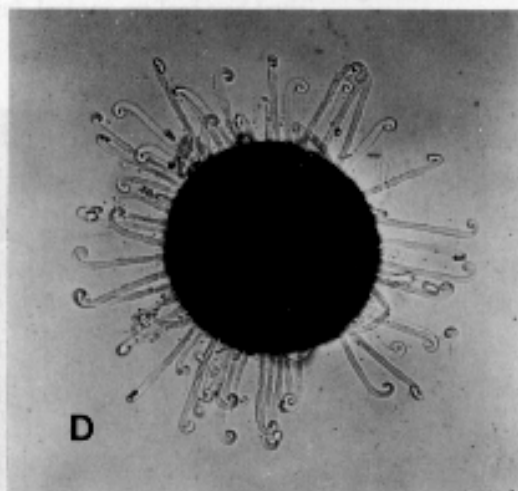
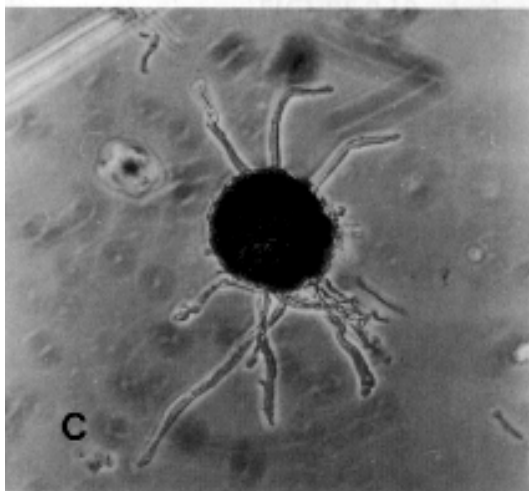
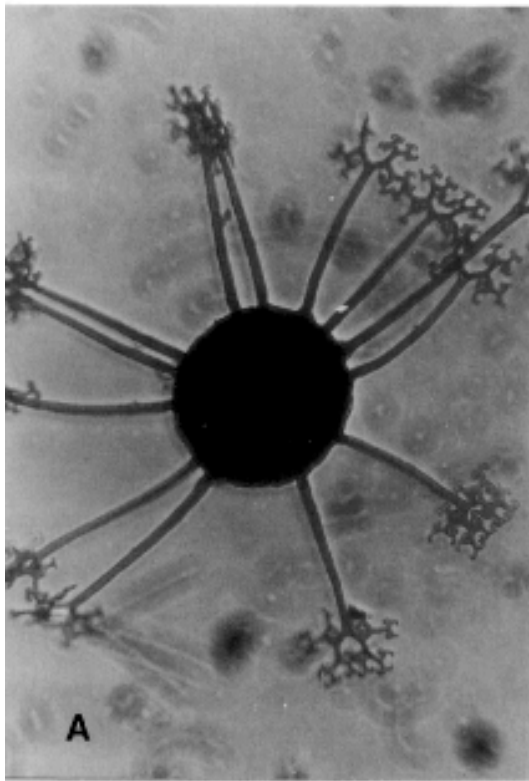
Erysiphales - padlí

Erysiphales *padlí*

typy plodnic

- A. Dichotomické větvení r.
Microsphaera, Podosphaera
- B. Lahvicovité zduření báze
Phyllactinia
- C. Myceliální přívěšky
Sphaerotheca, Erysiphe
- D. Přívěšky s háčkovitě
zahnutými konci *Uncinula*

The image shows a close-up of several oak leaves that are severely affected by powdery mildew. The leaves are covered in a thick, white, powdery substance that obscures their natural green color and texture. The leaves have a characteristic lobed shape. The background is dark, making the white mildew stand out prominently.

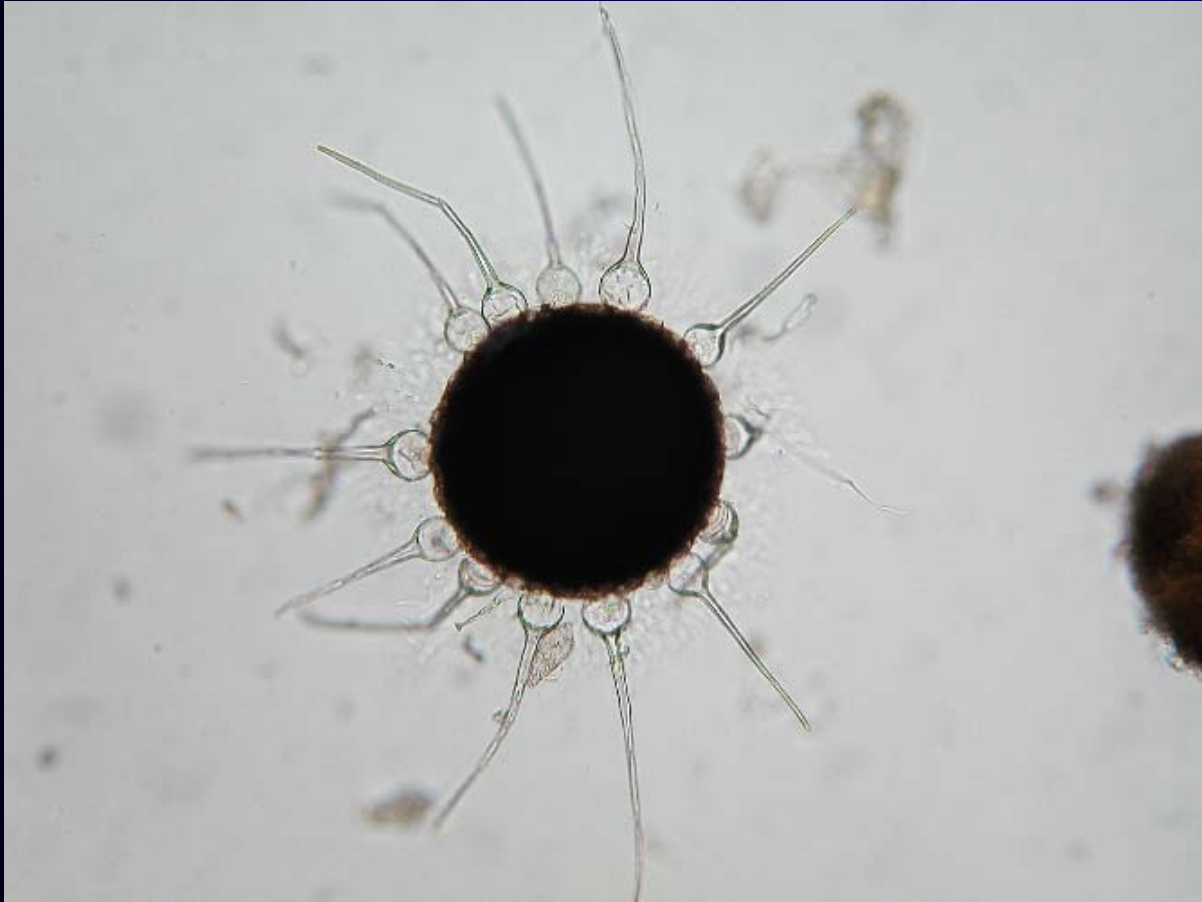
Erysiphales - padlí

- *Erysiphe graminis* - padlí travní
- *Microsphaera alphitoides* - padlí dubové
- *Uncinula necator* - padlí révové
- *Podosphaera leucotricha* - padlí jabloňové

Phyllactinia guttata

Phyllactinia guttata

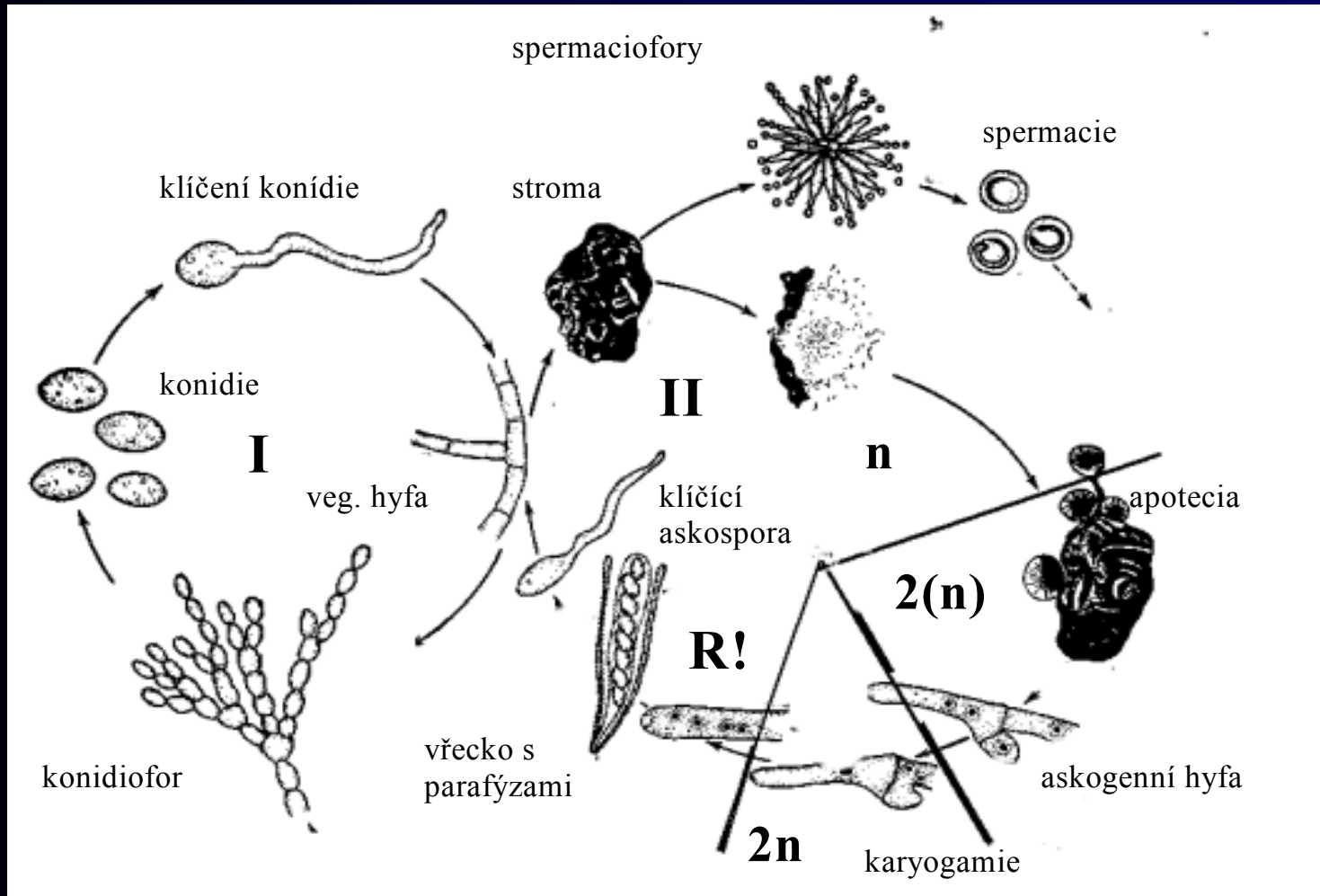
Helotiales - voskovičkotvaré

- ◆ *Ascoryne sarcoides* - čihovka masovitá
- ◆ *Chlorosplenium aeruginascens*
- ◆ *Bulgaria inquinans* - klihatka černá
- ◆ *Bisporella citrina* - voskovička citronová
- ◆ *Trichoscyphella willkommii* (syn. *Lachnellula willkommii*)
- ◆ *Pseudopeziza trifolii* - pakustřebka jetelová
- ◆ *Ciboria amentacea* - jehnědka olšová

Pseudopeziza trifolii

Monilinia fructicola

Xylariales - dřevnatkotvaré

- ◆ *Ustulina deusta* (*Hypoxylon deustum*) - dřevomor kořenový
- ◆ *Xylaria polymorpha* - dřevnatka kyjovitá
- ◆ *Hypoxylon fragiforme* – dřevomor bukový
- ◆ *Neurospora crassa*
- ◆ *Podospora anserina*

Xylariales - dřevnatkotvaré

Pezizales – kůstřebkotvaré
Helvellales - chřapáčotvaré

Xylariales - dřevnatkotvaré

Xylaria polymorpha

Hypoxylon fragiforme

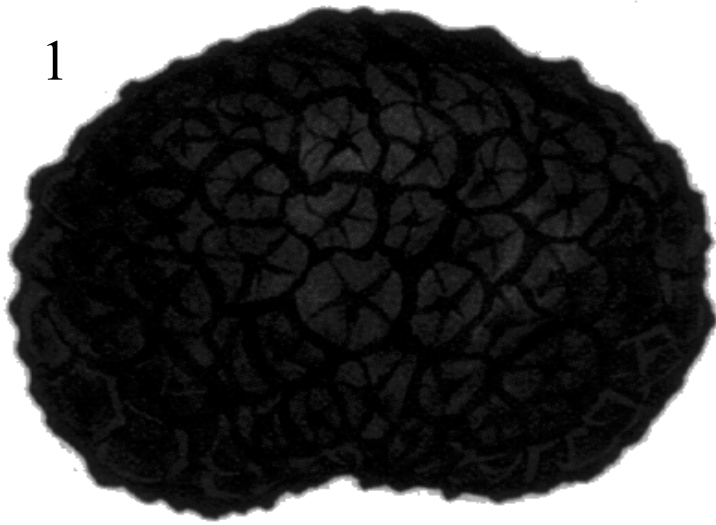

Tuberales - lanýžotvaré

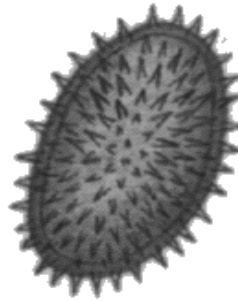
- *Tuber brumale, T. aestivum, T. macrosporum*
- *Choiromyces venosus*

Tuber aestivum

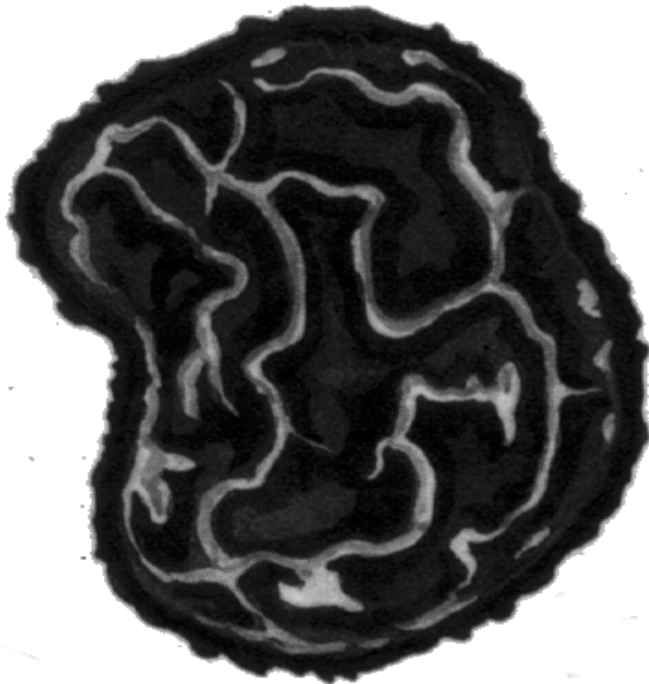
1

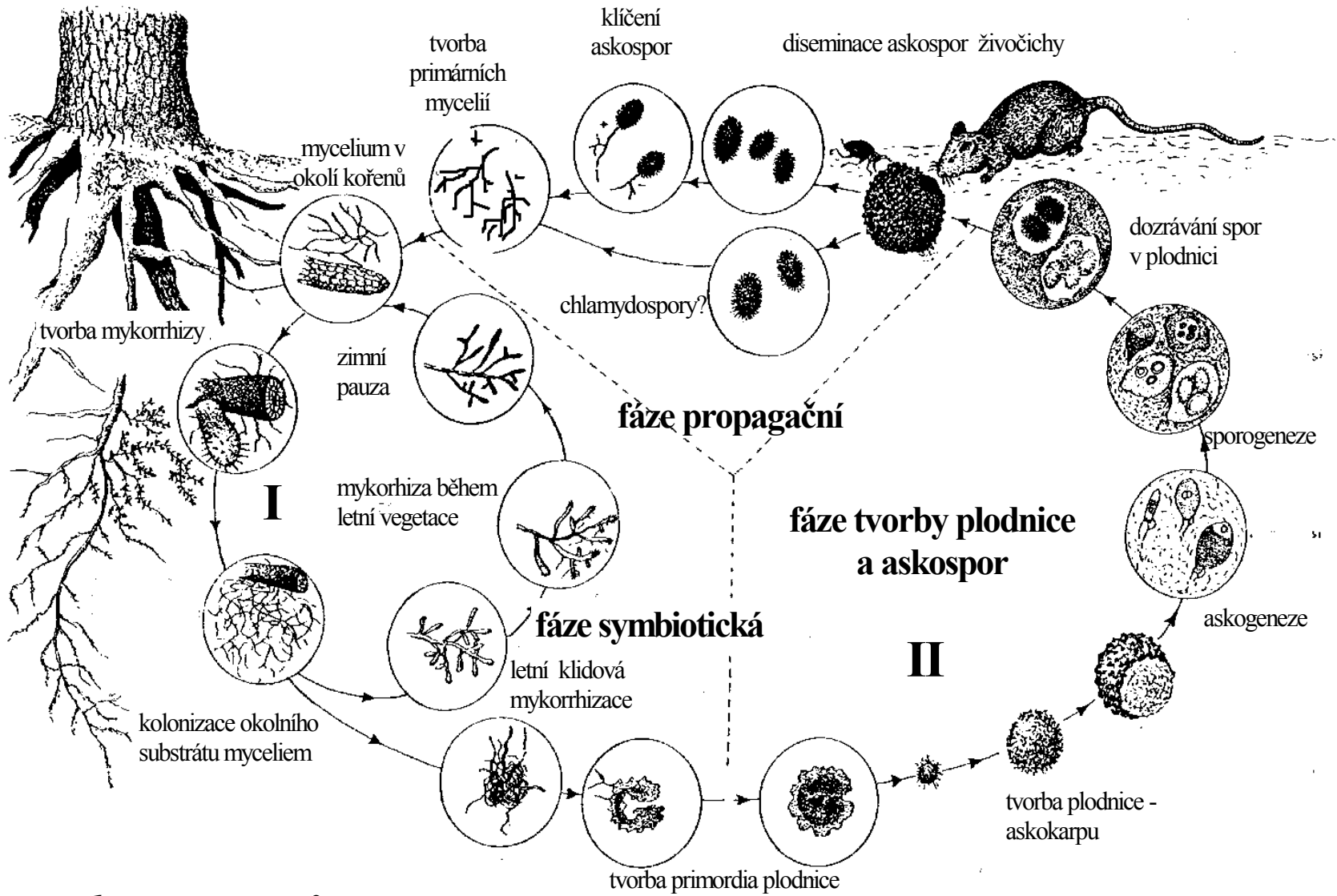

3

2

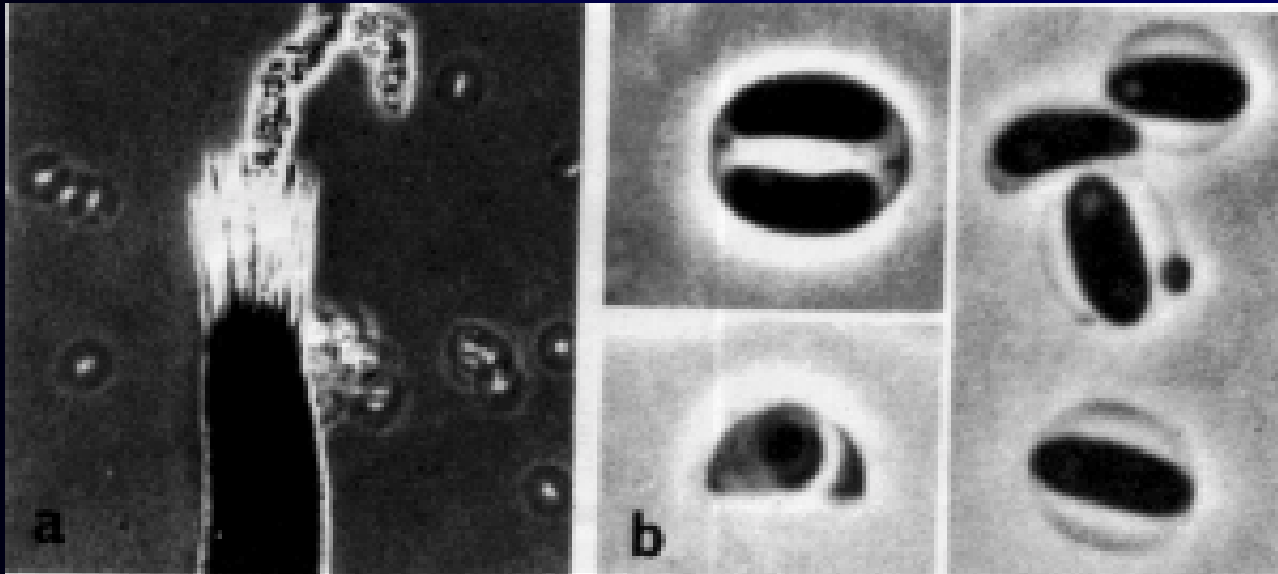

Tubera aestivum

Microascales

- *Ophiostoma polonicum*, *O. penicillatum*,
O. piceae, *O. bicolor*, *O. ainoae*, *O. ulmi*
- *Ceratocystis*

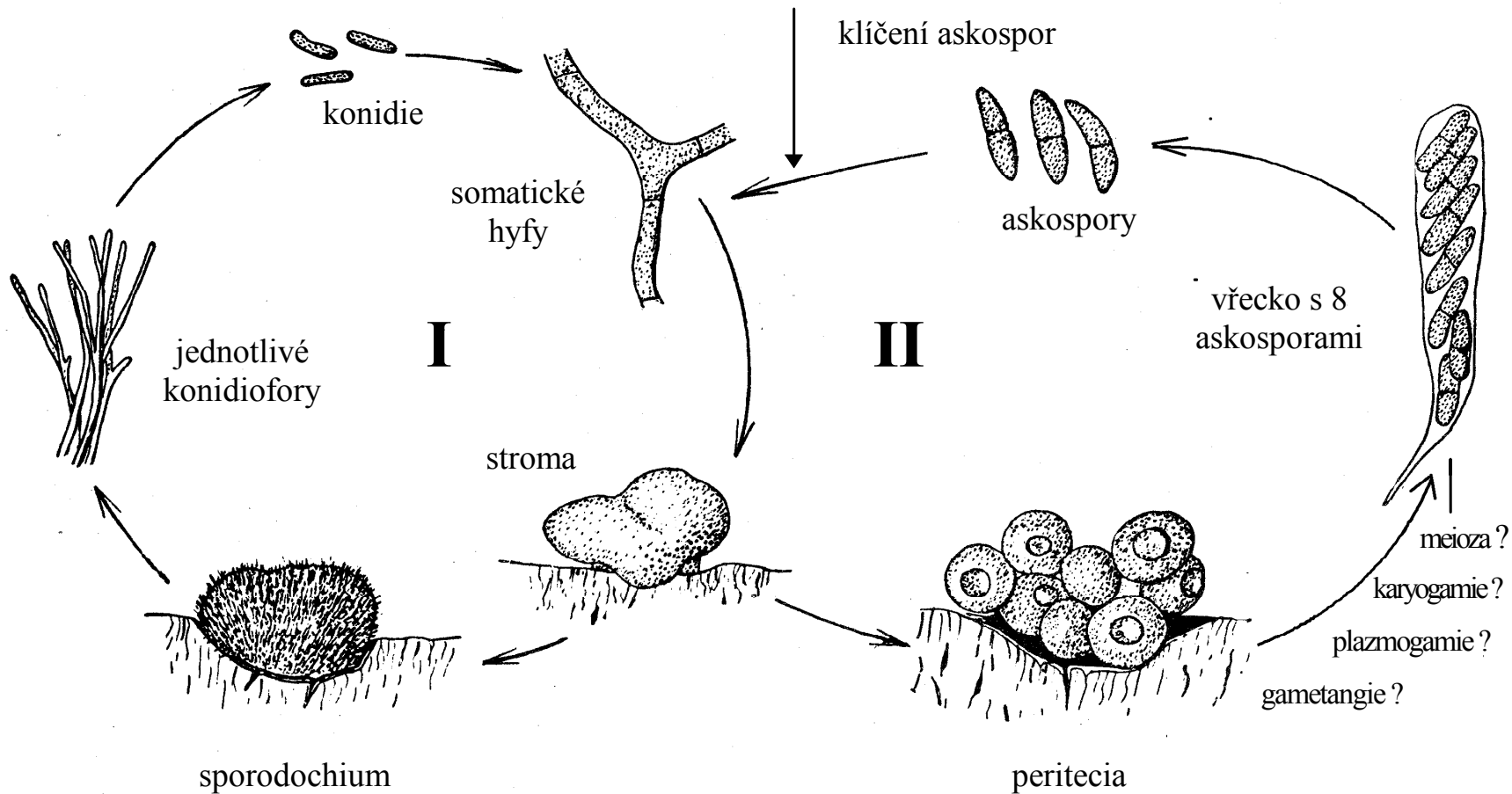
Hypocreales

- *Nectriaceae*
  - *Gibberella pulicaris* - giberela bezová
  - *Nectria cinnabarina* - hlívenka nachová
- *Hypomycetaceae*
- *Hypocreaceae*
  - *Hypocrea pulvinata*
- *Clavicipitaceae*
  - *Claviceps purpurea* - paličkovice nachová
- *Ostropaceae*

Nectria coccinea

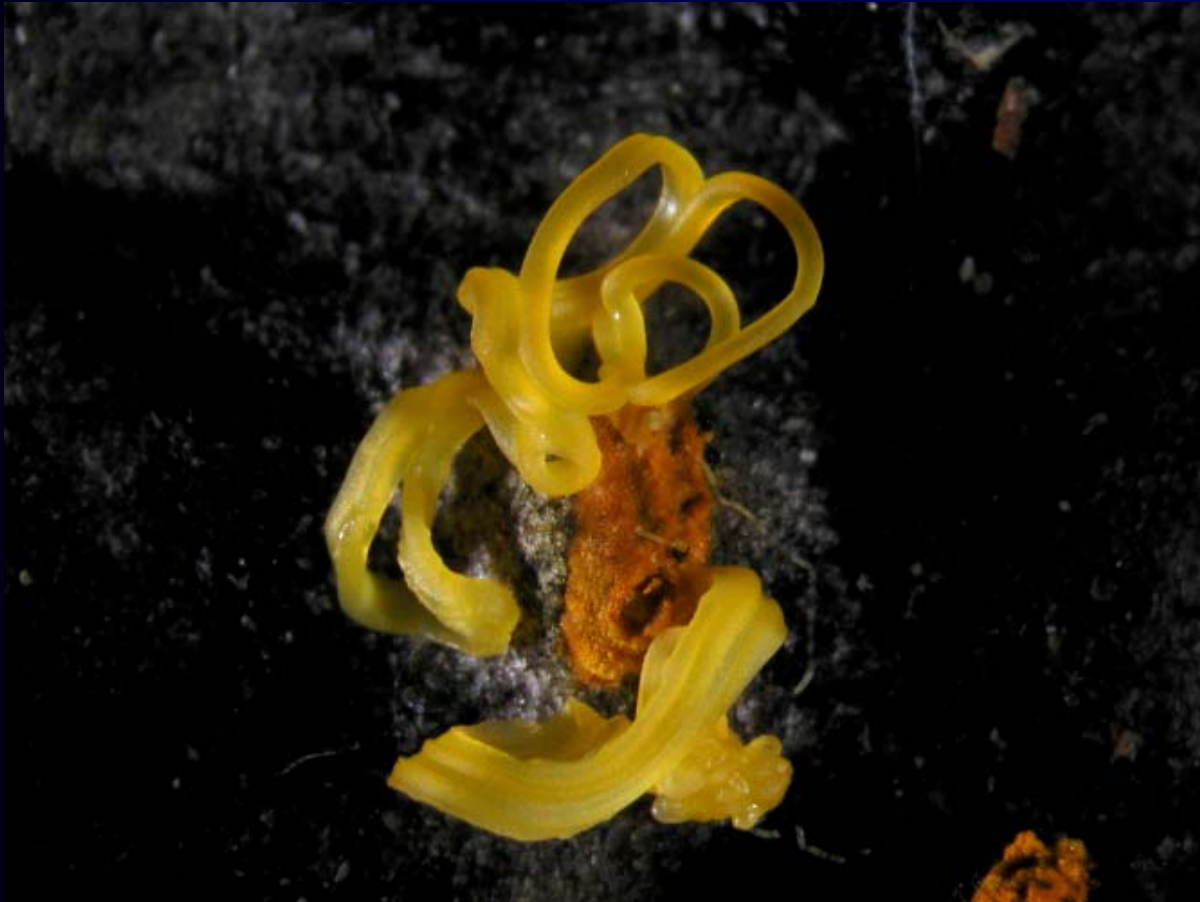
Nectria cinnabarina

Sphaeriales

- *Endothia parasitica*
- *Phomopsis pseudotsugae*
- *Valsa* sp. (imp. stad. *Cytospora*)
- *Cryptodiaporthe populea* (imp. st. *Dothichiza populea*)

Cryphonectria parasitica

Valsa sp. (*Cytospora* sp.)

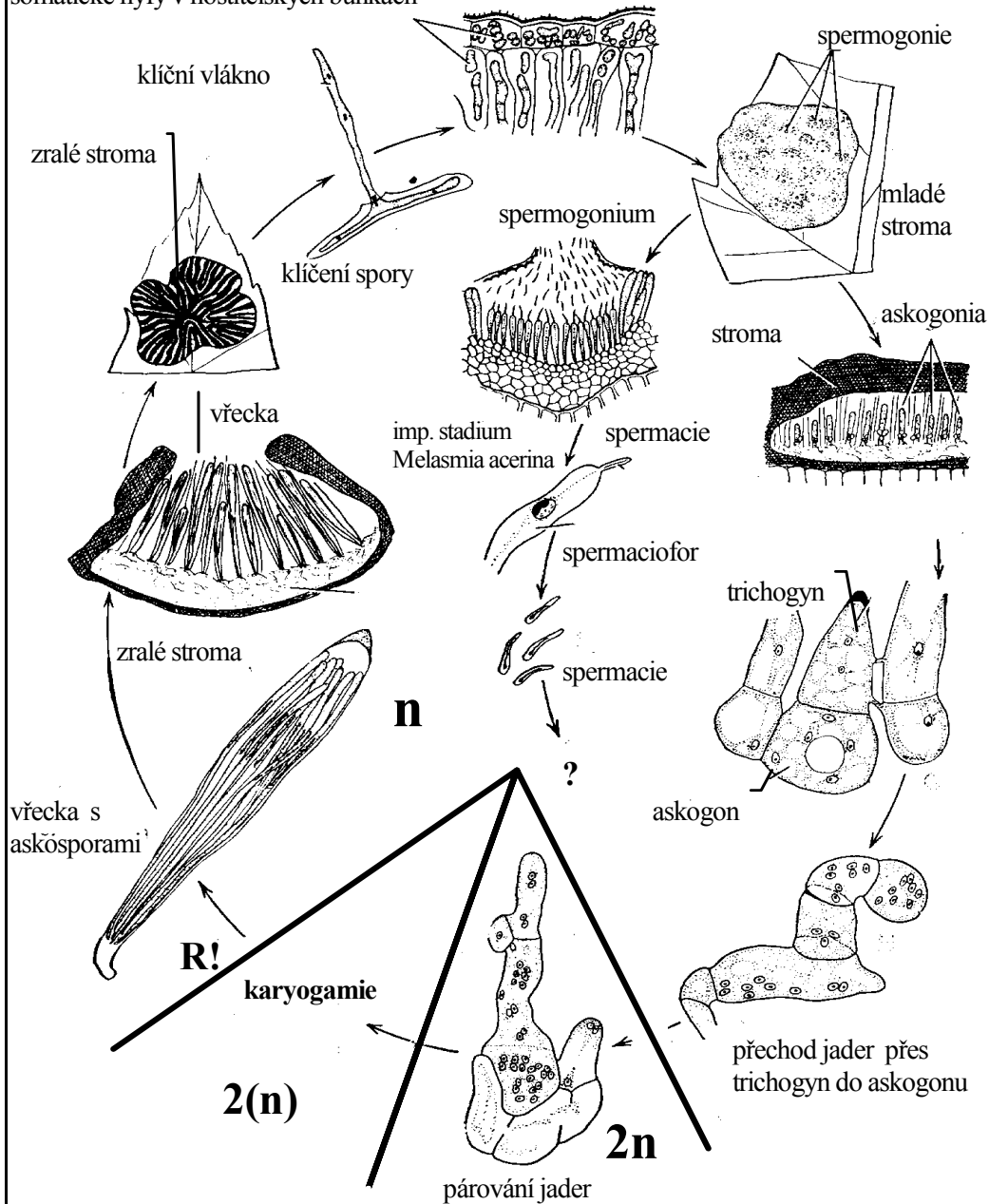

Ascoloculomycetidae (Loculoascomycetidae)

- *Capnodium* černě (řád *Capnodiales*)
- *Guignardia aesculi* (řád *Dothiorales*)
- *Venturia inequalis* (imperfektní stadium *Fusicladium pomi*) a *Venturia pyrina* (imp. stadium *Fusicladium pyrinum*) (řád *Dothideales*)
- *Rhabdocline pseudotsugae* - skotská sypavka douglasky (řád *Phacidiales*)
- *Rhytisma acerinum* - svažtělka javorová (řád *Phacidiales*), *Rhytisma salicinum*.
- *Lophodermium pinastri* - sypavka borová (řád *Phacidiales*, čeleď *Hypodermataceae*) *Lophodermium macrosporum* a *Lophodermium abietis*

somatické hyfy v hostitelských buňkách

*Rhabdocline
pseudotsugae*

Meloderma desmasieresii

Lirula macrospora

Lophodermium pinastri

Guignardia aesculii

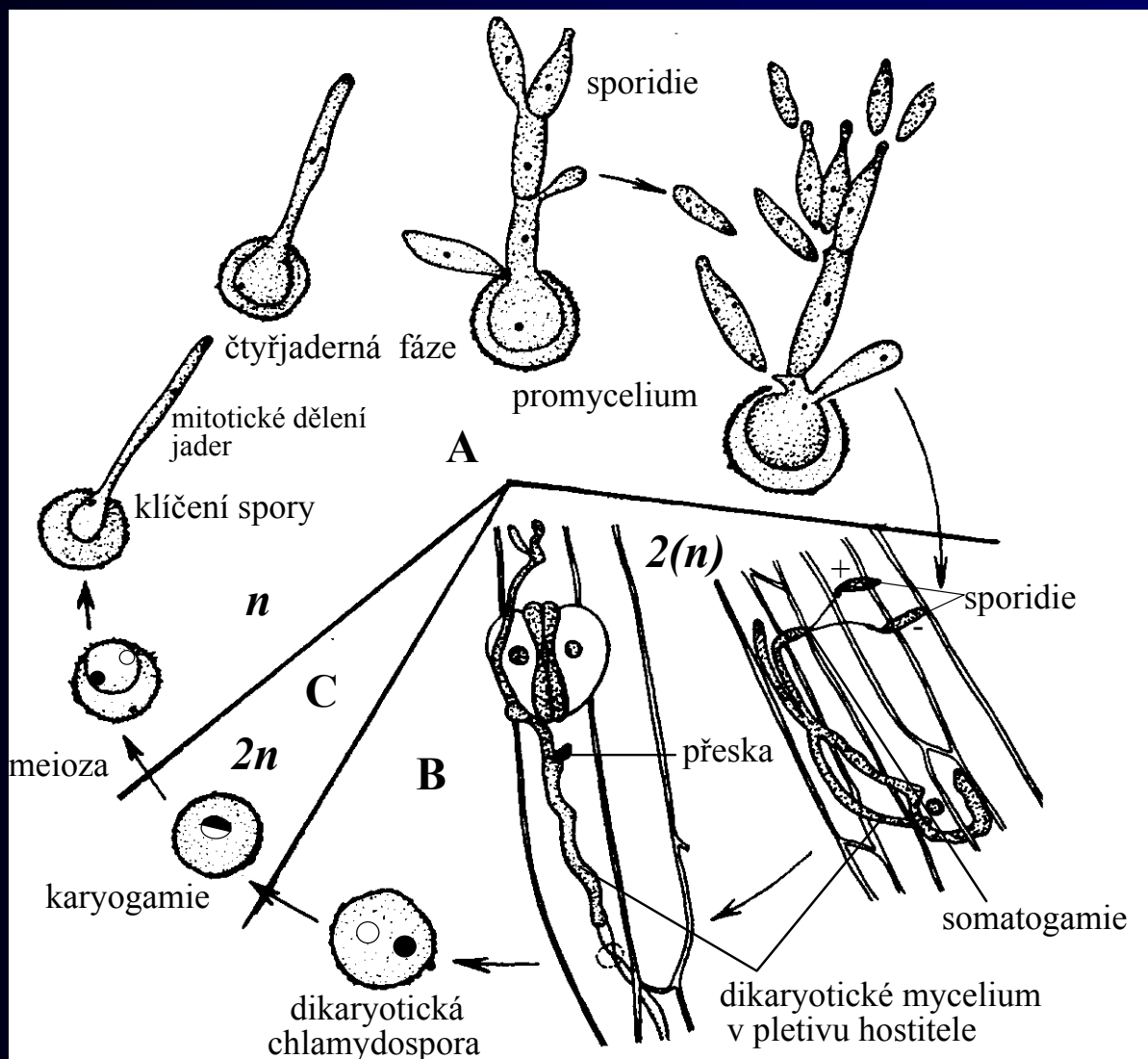
Basidiomycota

- *Ustomycetes*
- *Basidiomycetes*

Basidiomycota

- *Ustomycetes*
  - *Ustilaginales*

Ustilago triticii

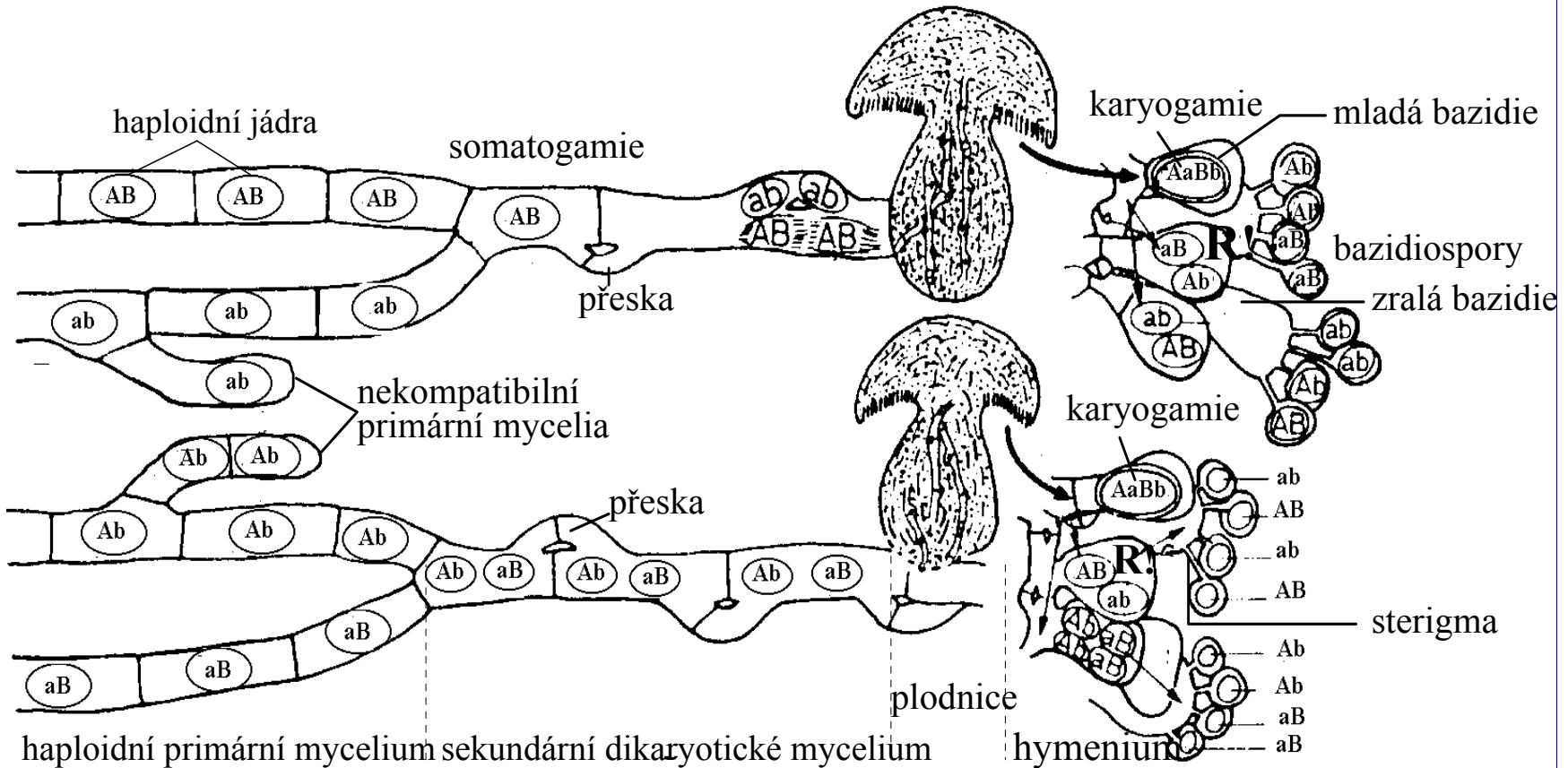
Ustilago mayidis

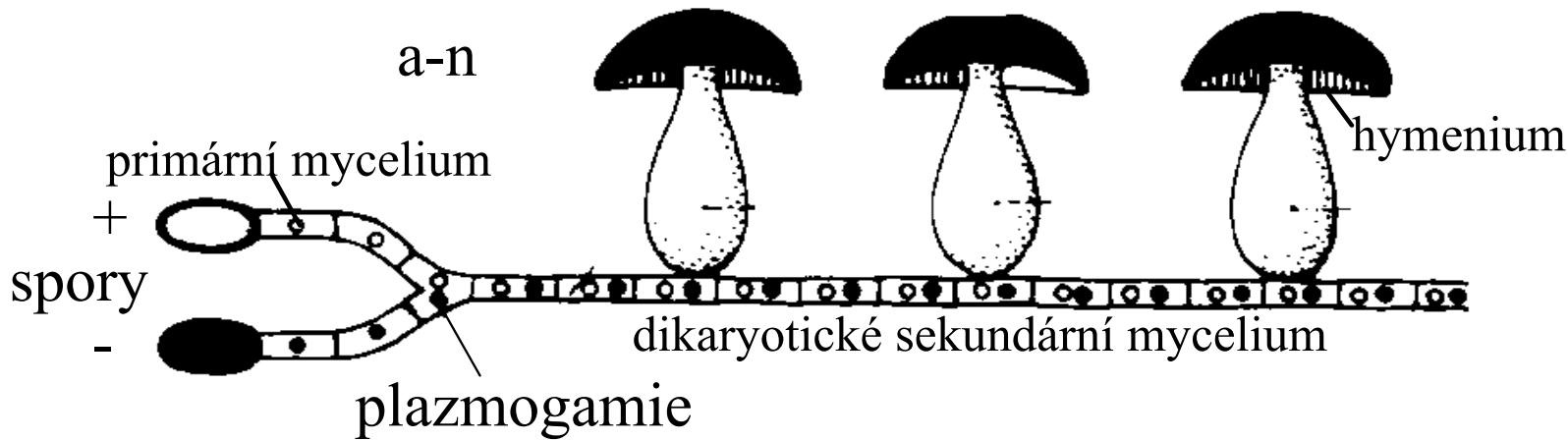
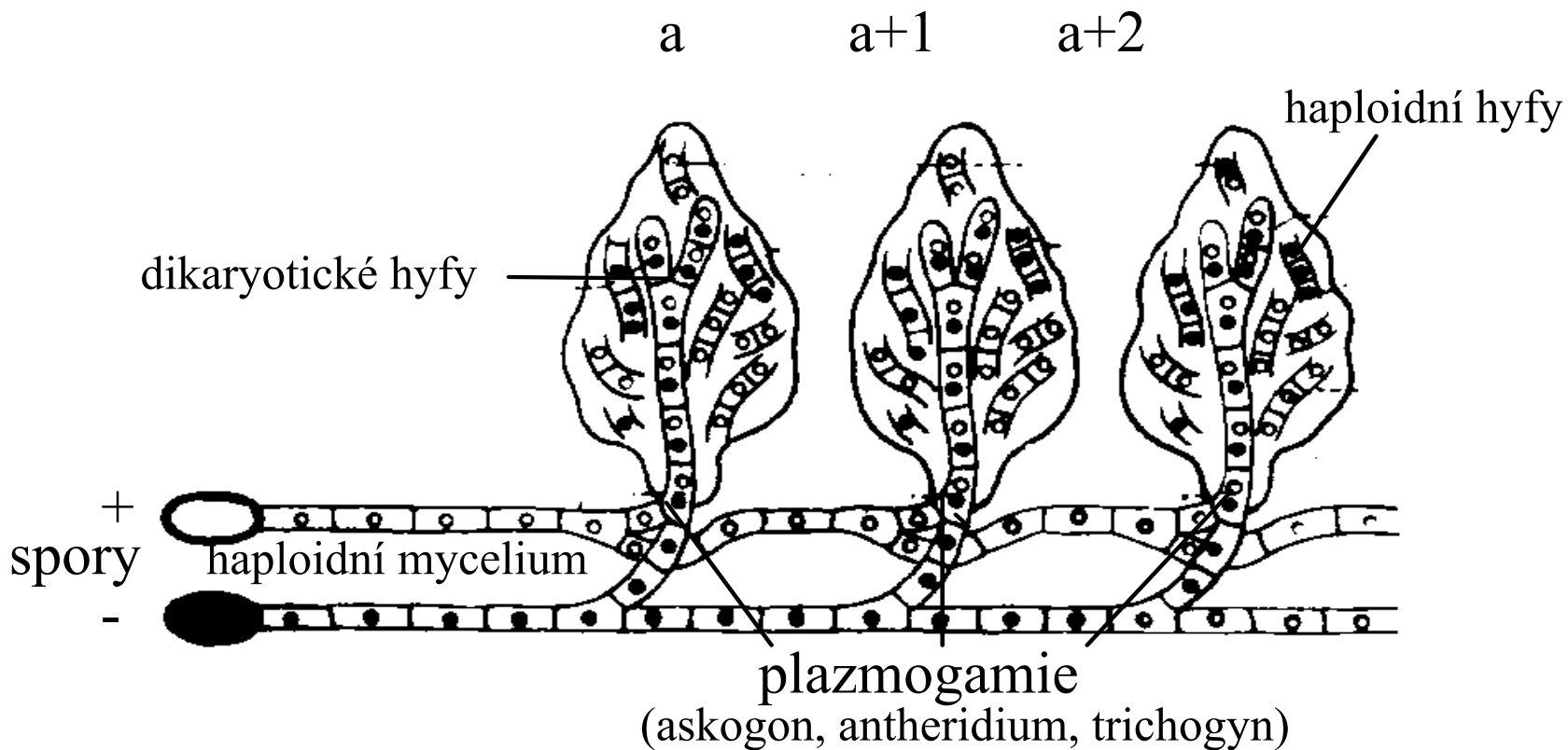

Basidiomycetes

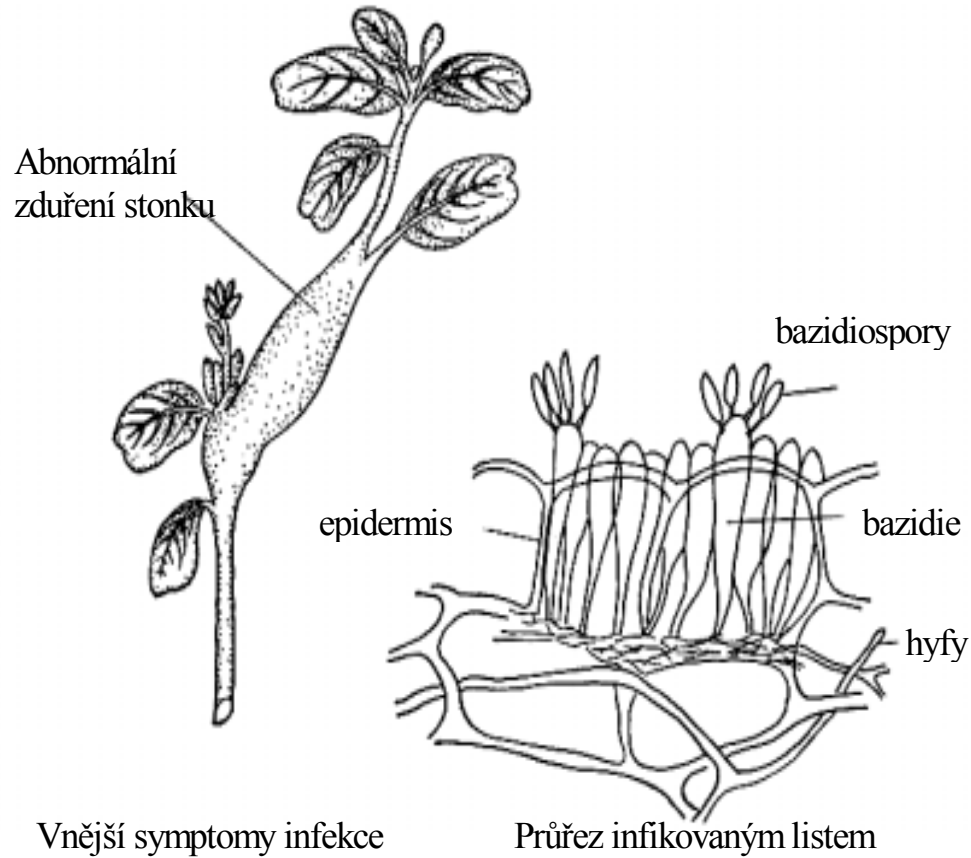
- *Holobasidiomycetidae*
  - *Exobasidiales*
  - *Dacrymycetales* – kropilkotvaré
  - *Tilletiales* - mazlavé sněti
  - *Aphylophorales (Poriales)* – nelupenaté
  - *Agaricales* - lupenaté
  - Skupina řádů *Gasteromycetales*
- *Heterobasidiomycetidae*
  - *Tremellales* - rosolovkotvaré
  - *Auriculariales*
  - *Uredinales* - rzi

Basidiomycetes

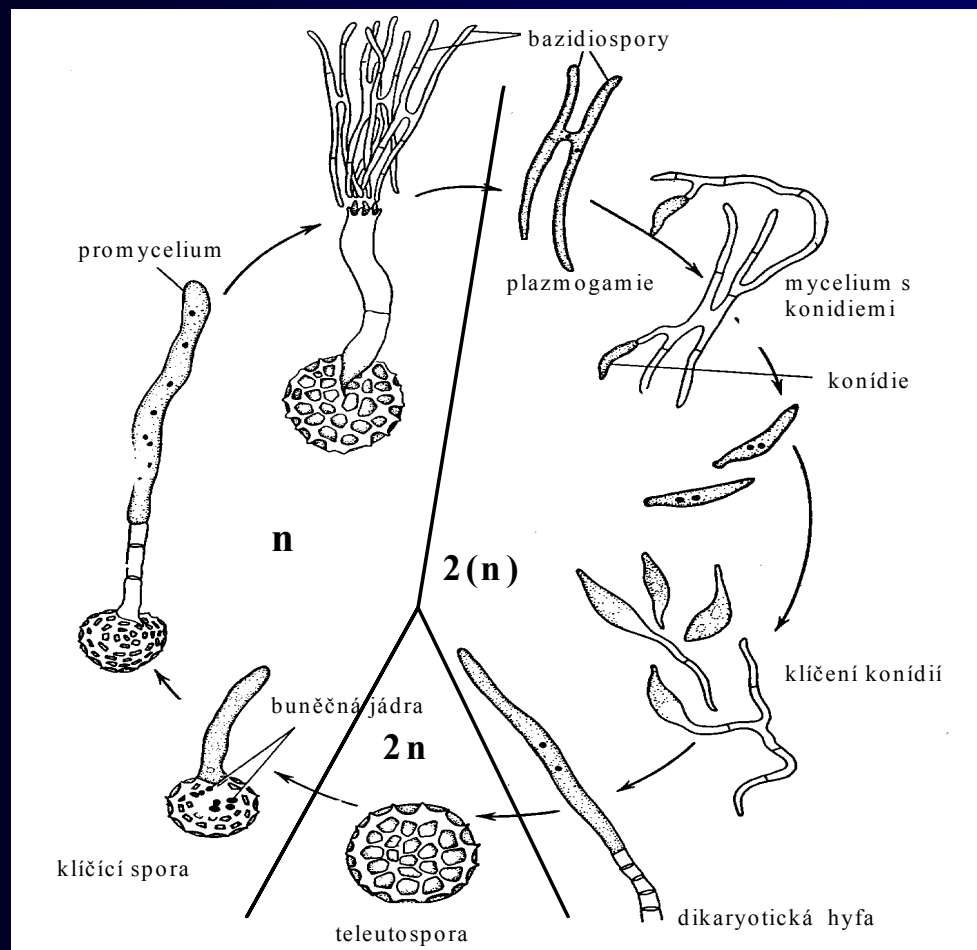
Exobasidiales

Dacrymycetales
kropilkotvaré

Tilletiales - mazlavé sněti

Aphyllophorales (Poriales) - nelupenaté

Inonotus hispidus

Agaricales - lupenaté

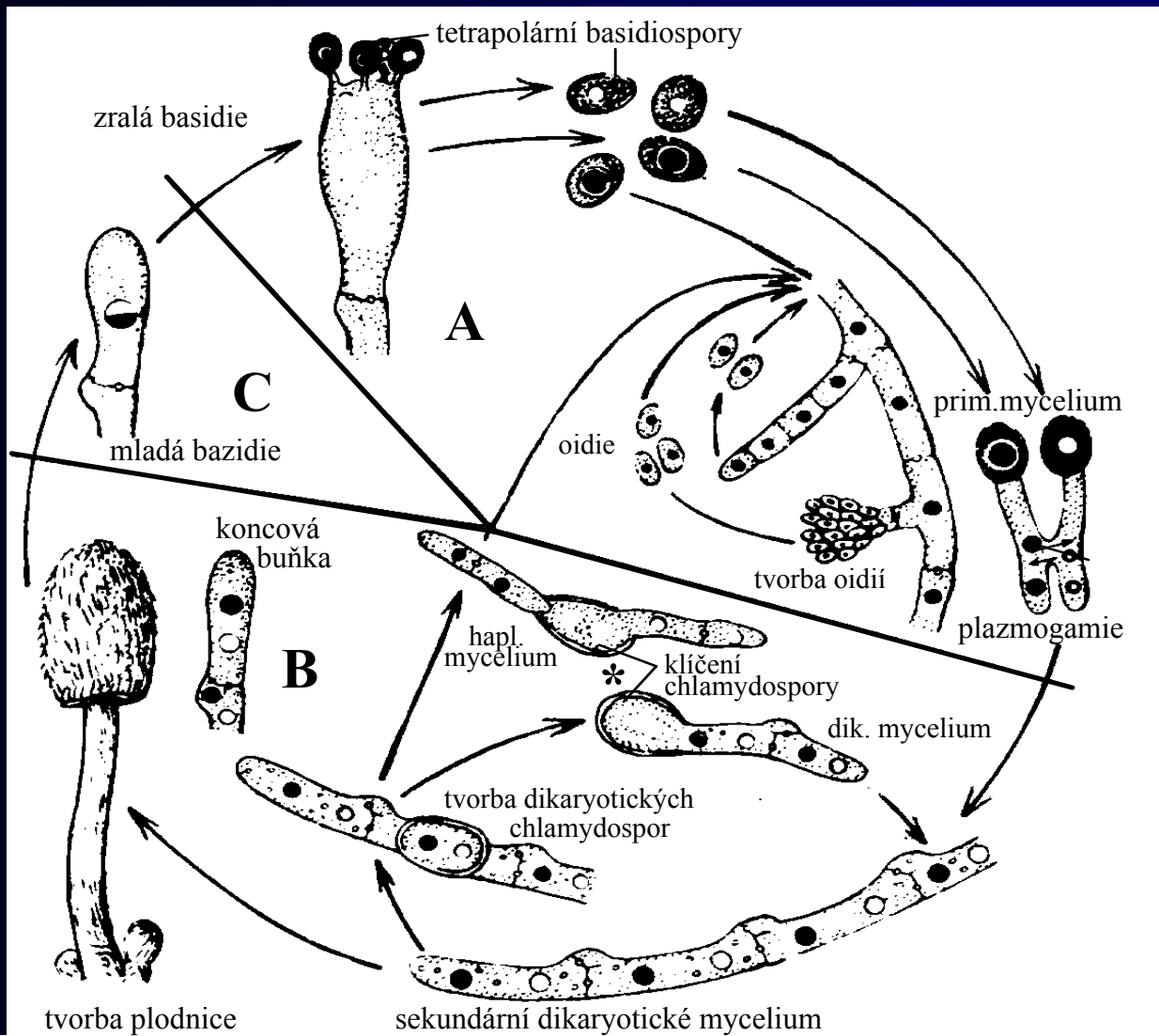
Agaricales - lupenaté

Agaricales
lupenaté

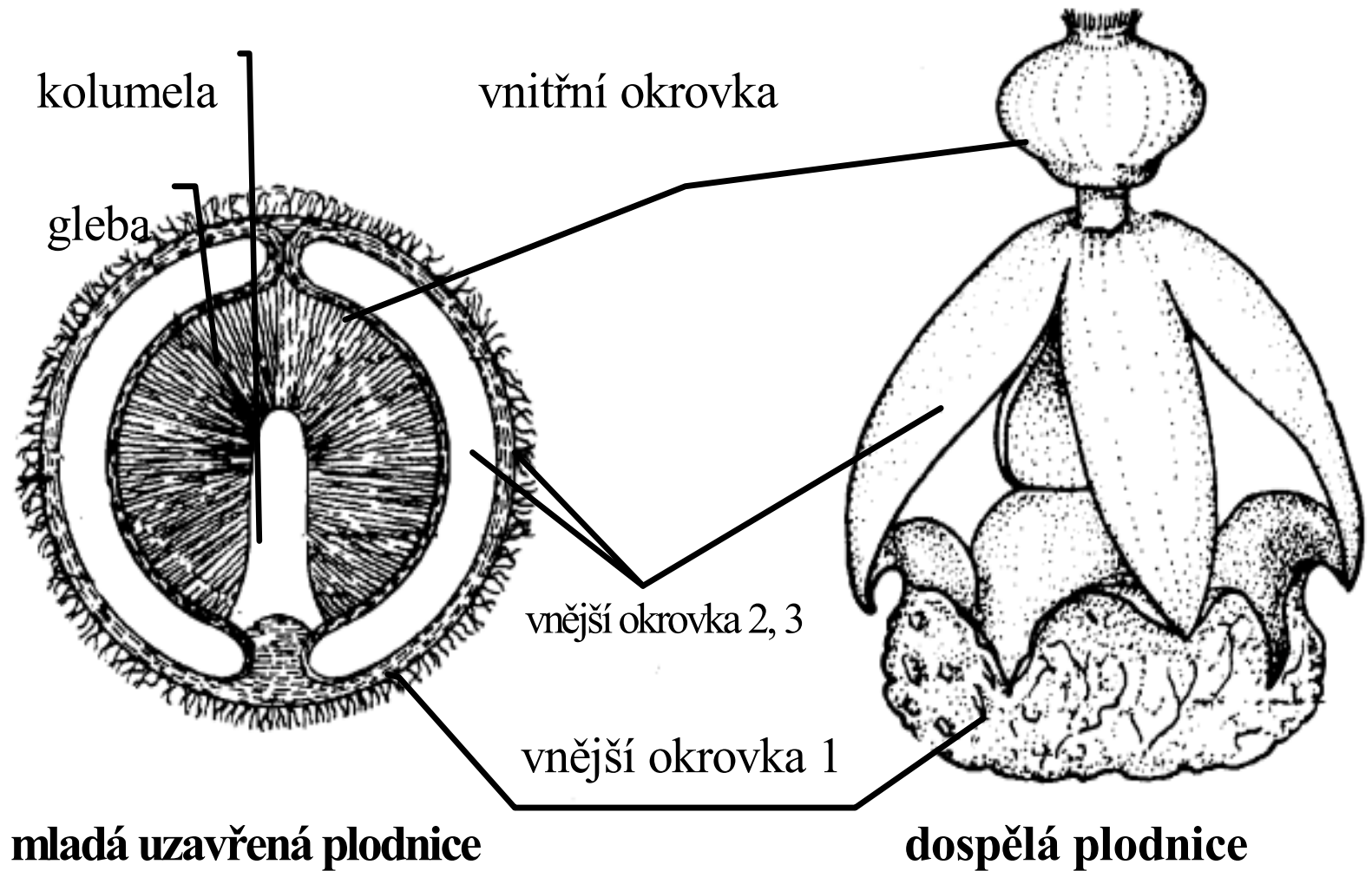
Agaricales - lupenaté

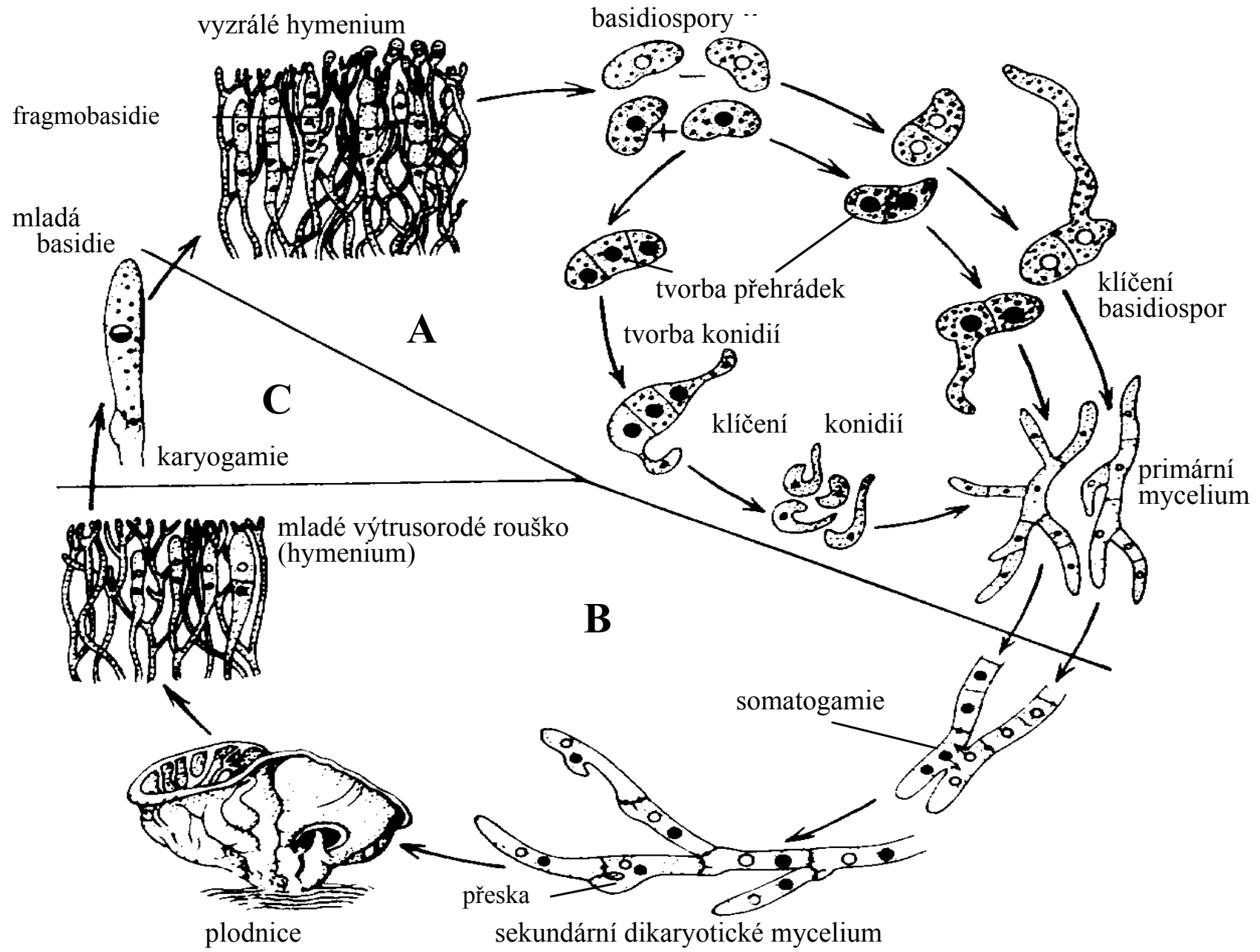

Gasteromycetales

Gasteromycetales

Heterobasidiomycetidae

- Tremellales - rosolovkotvaré
  - *Tremella mesenterica* - rosolovka mozkovitá –
  - *Exidia plana* - černorosol bukový.
  - *Pseudohydnum gelatinosum* - rosolohub huspenitý
- Auriculariales
  - *Hirneola auricula-judae* - ucho Jidášovo
(bolcovitka ucho Jidášovo)
  - *Auricularia mesenterica*

Uredinales - rzi

- Vesměs biotrofní parazité výtrusných a semenných rostlin.
- **Rzi dvoubytné - heteroecismus**
  - Uplatňuje se střídání hostitelů během vývojového cyklu -.
  - Na hlavním hostiteli se vytváří diploidní a dikaryotní fáze, haploidní fáze se vytváří na mezihostiteli.
- **Rzi jednobytčné - monoecismus, autoecismus.**
  - Bez střídání hostitelů
- Během vývoje se vytváří několik forem výtrusů.

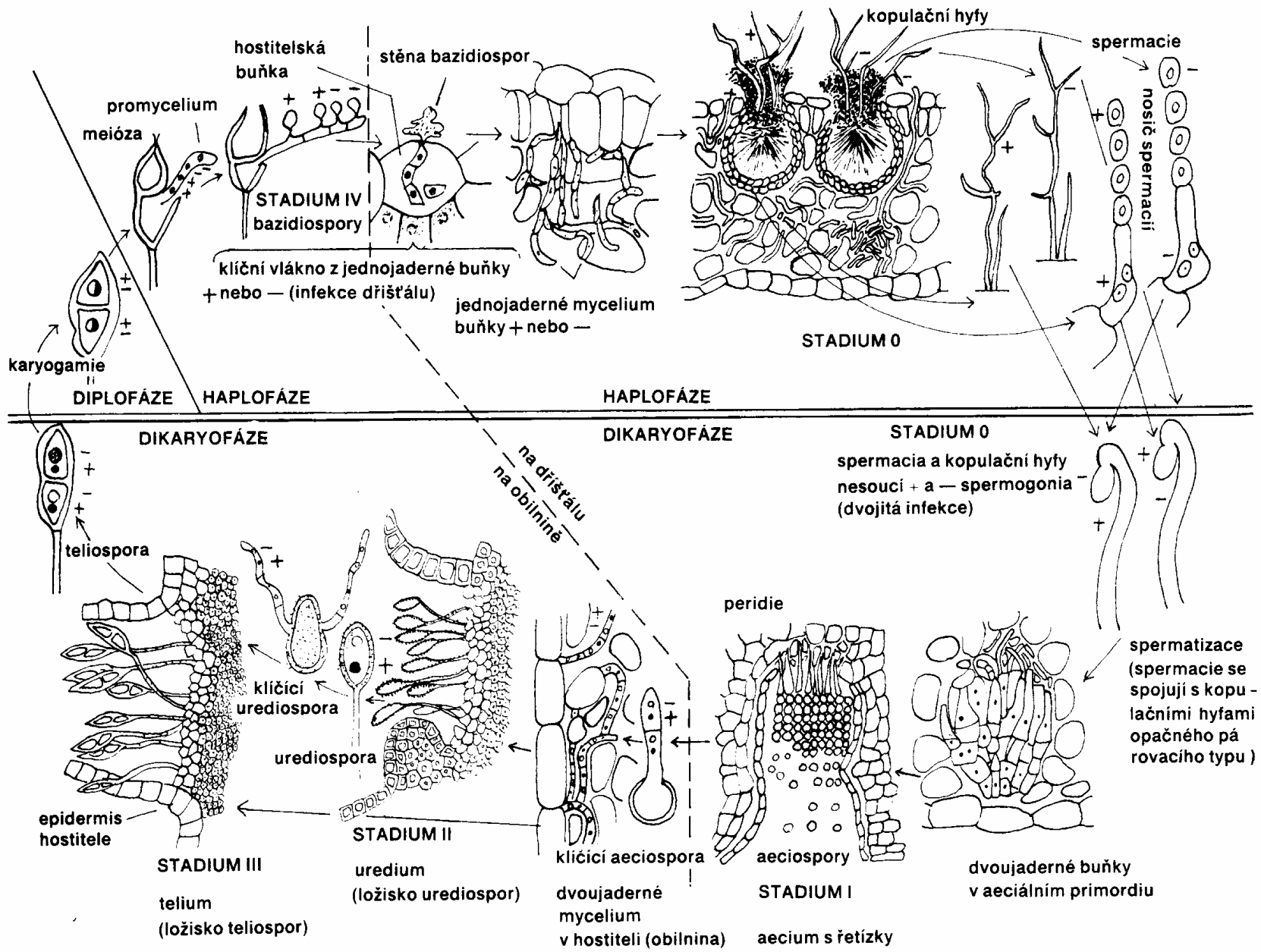
Uredinales

- **Pucciniaceae**

- *Puccinia graminis* - rez travní
- *Uromyces pisi* - rez hrachová

- **Melampsoraceae**

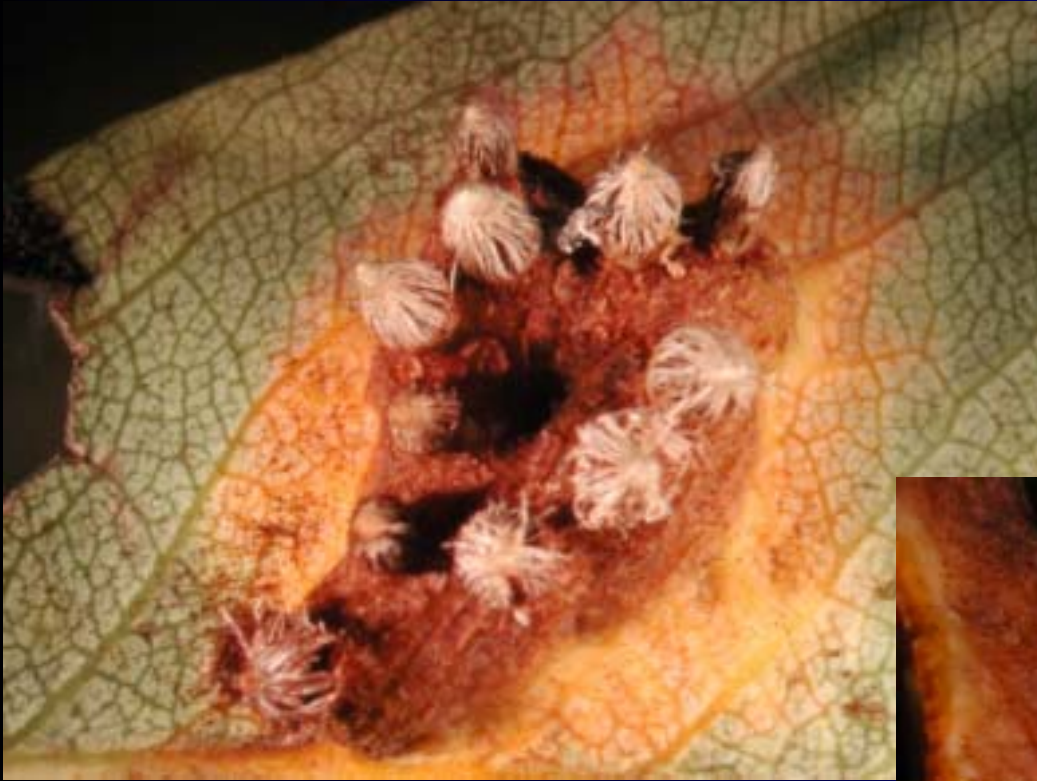
- *Chrysomyxa abietis* - zlatoslzivka smrková
- *Cronartium asclepiadeum* - rez borová
- *Cronartium ribicola* - rez vejmutovková
- *Melampsora pinatorqua* - sosnokrut borový
- *Melampsorella caryophyllacearum* - rez jedlová

Gymnosporangium sabiniae

Gymnosporangium sabiniae

Coleosporium

Pucciniastrum epilobii

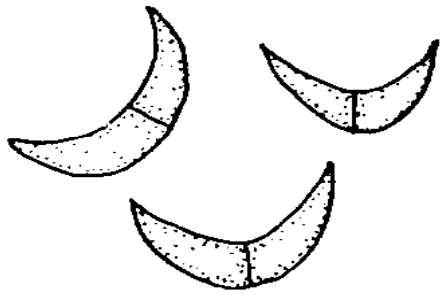

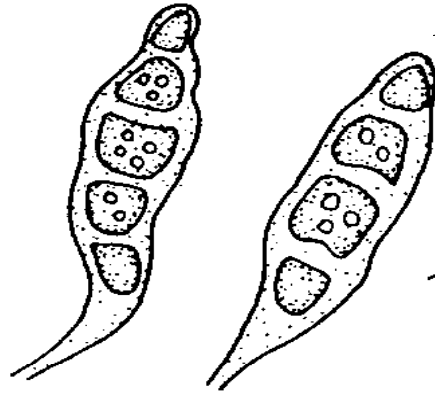
*Cronartium
asclepiadeum*

Deuteromycota

- Není známo tzv. dokonalé (perfektní), tj. pohlavní stadium
- Je známé pouze nepohlavní rozmnožování konidiemi, fragmentací hyf apod.
- Houby nedokonalé jsou děleny do pomocných 5 řádů:
  - *Sphaeropsidales*
  - *Melanconiales*
  - *Moniliales*
  - *Sporobolomycetales*
  - *Myceliales (Mycelia Sterilia)*

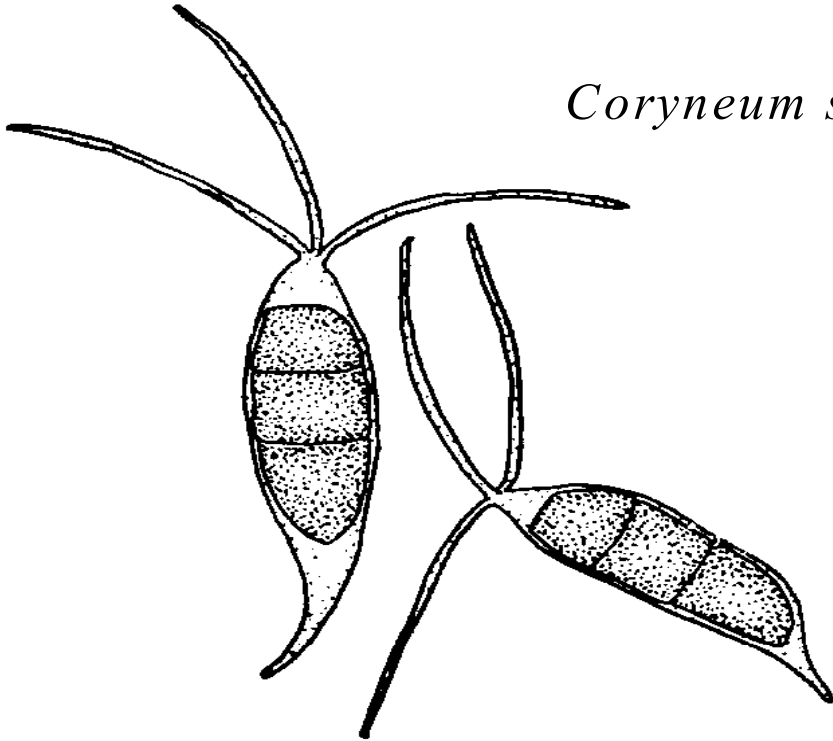
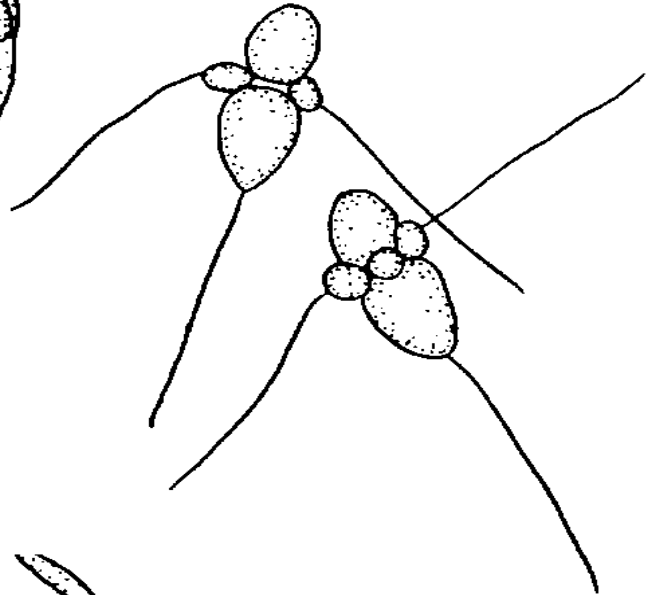

Marssonina juglandis

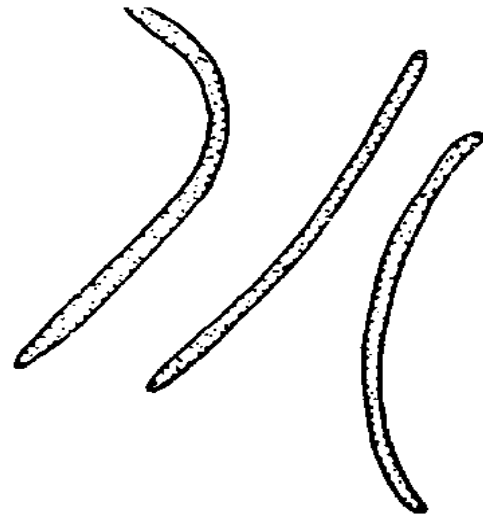

Coryneum sp.

Entomosporium maculatum

Pestalotia quepini

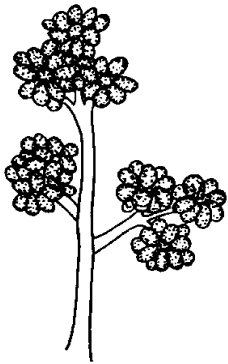

Cylindrosporium

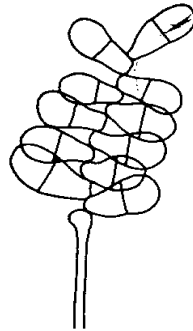
Pestalotia funerea

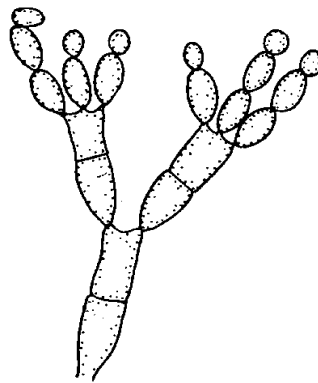
Moniliales

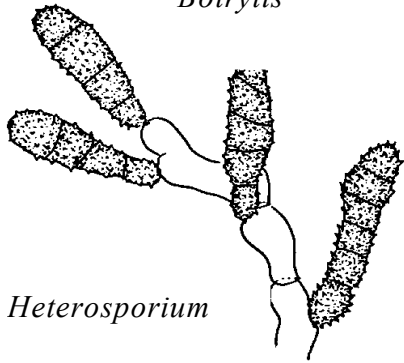
Botrytis

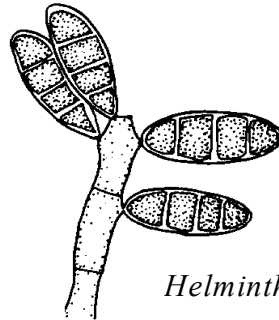
Trichothecium

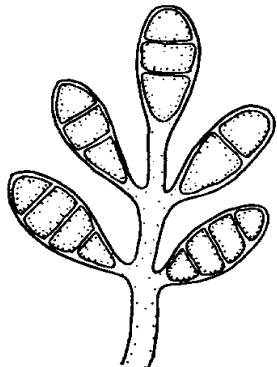
Hormodendrum

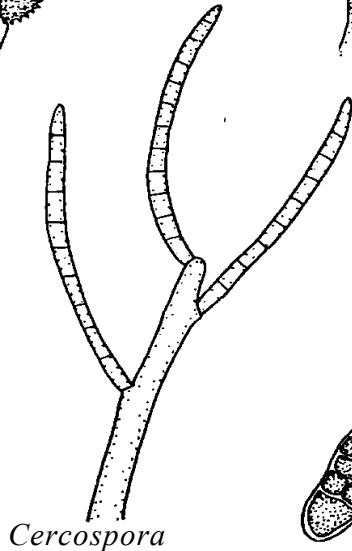
Heterosporium

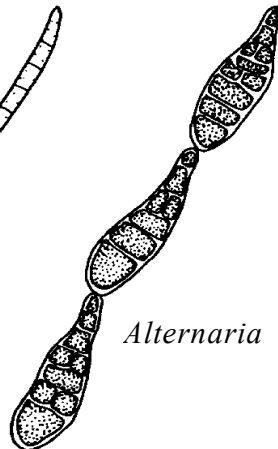
Helminthosporium

Epidermophyton

Cercospora

Alternaria